

Sultan Murad Lələ Qəmbərin dediyi sözləri sinirə bilməsə də onun havayıdan danışmadığını da anlayırdı. Başa düşürdü ki, Lələ Qəmbəri belə cəsarətli edən, inamlı danışdıran Səfəvi ocağını qədərincə güclü bilməsidir. Amma, Sultan Murada qərribə gələn o idi ki, dörd tərəfi köklü-köməcli dövlətlər, özü də böyük sınaqlardan, vuruşlardan keçmiş hərbi qüvvələrlə əhatə olunan Qızılbaş qoşununun sərkərdəsi İsmayıl nəyə, kimə arxayındır? Axı o yaxşı bilir ki, Osmanlı Sultanları hələ Uzun Həsəndən bəri Ərdəbil ocağına qənimdir. Ağqoyunlu səltənətinin yarısına sahib çıxan Əlvənd Mirzənin də qatı tərəfdarları Qızılbaş ocağının alovlanmasını qətiyyənlə istəmirlər. Üstəlik də Ağqoyunlu səltənətinin yeganə varisi olan Sultan Muradın özü də az qüvvə kəsb eləmir. Həm də Əlahiddə Zülqədər bəy, İltəmis bəy, qeyri kiçik bəyliklər də Sultan Muradla birləşməyə nəinki meyillidirlər, üstəlik buna can atırlar. Bu qüvvələrin hamısı birləşəndə az qala dünyanın yarısını tutacaq sələ çevrilə bilər. Və bu seldə Qızılbaşları bütövlükdə ağzına alıb silib- süpürüb aparar.

Sultan Murad fikirə getmişdi. Bəs onda bu Lələ Qəmbər ağanı belə cəsarətli danışdıran hansı imandır? Hökmdar qəzəbini boğub Lələ Qəmbər ağadan bəzi mətləbləri bir az da aydınlaşdırmaq üçün onun zəhərli sözlərini səbrini basıb udmağa çalışdı. Lələ Qəmbər ağanın bütün görkəmini təzədən süzdü. Ancaq, onun görkəmində bir qorxu və təşviş görmədi halbuki Sultan Murad ona qəzəbləndiyini artıq əvvəlcədən bürüzə vermişdi. Sultan Murad guya ki, lələ Qəmbər ağa ilə yumşaq danışığa ona görə meyilləndi ki, Şah İsmayılın özü də ona qohumdur. Və bu qohumluğu nəzərə alıb Səfəvi ocağı ilə ittifaqa girə bilər. İndi qalırdı bu münasibəti Lələ Qəmbərlə öz arasında bərpa etmək. Bəlkə onda Lələ Qəmbərin dili açıla və onun danışığından da Sultan Murad bir para mətləbləri aydın başa düşə.

Hüseyinbala MİRƏLƏMOV

- Çünki Əlvənd Mirzə aradakı qohumluq əlaqələrini unudub hələ Uzun Həsənlə babaları düşmənçilik aparan Sultan Bəyazıdlə ittifaqa girdi. Ondan qüvvələr almaqla Qızılbaşları məğlub etmək fikrinə düşdü. Təbrizə hücum çəkdi. Nə qədər xəzinəni talan elədi. Bir gecənin içində Qızılbaş tərəfdarı olan yeddi min günahsız insanı Təbizdə qətlə yetirdi.

Sultan Murad əlini taxtın yanına dirəyib ayağa qalxmaq istədi. Amma qalxmadı, yenə səbrini basdı:

- Bəlkə, günahsız yox, yolundan azmış, Qızılbaş tərifiətini əldə bayraq etmək istəyənlərdən söhbət gedir?

- Hökmdar, Allah hökmdarlara hakimlik haqqı verib, ədaləti pozmaq haqqı verməyib.

- Bəlkə, sən deyəsən görək, axı bu Qızılbaşlar bilirdilərmə ki, dörd tərəf onları istəmir, tezliklə hər tərəfdən onların üstünə yürüş olaq. Onlar elə Təbrizin özündə, Ərdəbildə öz qanlarında boğulacaqlar.

- Mən buna inanmıram.

- Axı niyə inanmırsan? Bu qədər böyük qüvvənin qabağında onlar necə dayana bilər?

- Əvvəla, hökmdarın dediyi elə də böyük qüvvə deyil. Bəlkə, sayımız Qızılbaşlardan azdır.

- Yox, sayınız Qızılbaşlardan qat-qat çoxdur.

- Bəs onda güvənciniz nədir?

xoşuna gəlməsə, onların hamısını da bu Lələ Qəmbərə qatıb bir göz qırpımında edama göndərər.

Lələ Qəmbər istehza ilə gülümsündü:

- Görürsənmi, hökmdar, bir kimsənin cəsarəti çatmır ki, bir söz desin, ağıllı bir məsləhət versin.

Sultan Murad Lələ Qəmbərə tərəf sərt dönüş elədi:

- Səfəvi sarayında necədir? Bəlkə, əmirilər Şah İsmayılın çiyində oturur?

- Xeyr, hökmdar, əmirilər şaha çox böyük ehtiram göstərirlər.

- Deyirsən ki, əmirilər şahdan qorxmurlar?

- Axı niyə qorxsunlar, onlar şahı sevirilər. Şahın yolunda canlarından keçməyə hazırdırlar.

- Yəni deyirsən ki, əmirilərin mal-mülk yığmaq niyyəti yoxdur?

- Var, niyə ki... - Lələ Qəmbər ikimənalı cavab verdi. Sultan Murad, deyəsən, onu başa düşmədi.

- Bəs onda nə deyirsən? İnsanın ki, var-dövlət niyyəti oldu, onda elə həmin niyyət onun Allahına çevrilir. Daha o, qeyri bir kimsəni sevə bilməz.

- Şah İsmayılın ətrafında olan əmirilər şahın ulu babasından qalma, Səfəvi ocağından gələn bilikləri, mənəvi dəyərləri özləri üçün var-dövlət hesab edir və bunu qazanmağa çalışırlar.

Sultan Murad bu saç-saqqalı ağarmış, bəlkə, bir az vaxtından əvvəl qocalmış elçibaşının danışığından heyrətə gəlmişdi. Onun səsinin necə kəsməyin yolunu axtarırdı. Əlbəttə, artıq o, Qəmbər ağa üçün öz qərarını öz içində vermişdi. Amma hələ onun danışığındakı iradəni sındırmaq, inamı öldürmək istəyirdi. Bax bunun yolunu tapa bilmirdi.

- Görək atam Sultan Yaqub hələ Şah İsmayıl beşikdə olanda onun başını kəsəydi, müridlərini də yanında qanına qəltan edəydi. Görək Şeyx Heydərin nəslə vaxtında kəsiləydi. Atam Sultan Yaqub bunu eləmədi.

Sultan Muradın atası Sultan Yaqubla bağlı dedikləri Qəmbər ağanı bir anda çəkib uzaq keçmişə apardı. Az qala iyirmi il əvvəl bütün aləm Şeyx Heydərin övladlarının qəniminə çevrildiyi günlər gəlib birər-birər Qəmbər ağanın gözlərinin qabağından keçdi. Qəmbər ağanın yaddaşında təzələniirdi o keçmiş ki, demək olar ki, hər həftə iki balaca oğlunu qucağına sıxmış ana ürək döyüntüsü ilə hər an təhlükə gözləyirdi. Qəmbər ağa o vaxt Aləmşah bəyimə özü başqa ad vermişdi. Eləcə də oğlanlarını da digər adlarla çağırırdılar. İbrahimin adını Xəlil, İsmayılın adını Qurban deyər çağırırdılar, Aləmşah bəyimin adına həcər deyirdi Qəmbər ağa. Bütün bunlar ona görə idi ki, Sultan Yaqubun hər tərəfə səpələnmiş adamları onların izinə düşməsin. Ərdəbildən çıxıb Gilan dağlarına, Kiçik Qafqazın ətəklərinə ayrı-ayrı

ÇALDIRANA GEDƏN YOL

(Əvvəli ötən saylarımızda)

- Mən bilirəm ki, sən İsmayılın lələsi olmusan. Doğrudurmu?

Lələ Qəmbər hökmdarın sualına başını astaca tərpədi:

- Doğrudur, - dedi.

- Onu da bilirdinmi ki, bu səfər sənün üçün nə qədər təhlükəlidir? - Sultan Murad yenə Qəmbər ağanın təmkinli və inamlı danışığından daxili qəzəb hissi keçirdi. Ancaq bunu bildirmək istəmədi.

Qəmbər ağa tövrünü pozmadı. Başını qaldırıb Sultanın özünə, sonra da taxt-tacına baxdı və asta-asta düşüncələrini hökmdara çatdırmaq istədi:

- Mən yaxşı bilirəm ki, Sultan Murad böyük Ağqoyunlu səltənətinin az qala yarısına hakimdir. Mühəribələrdə qalib gələn orduları var. Hələ üstəlik kiçik bəyliklər də öz qüvvələri ilə Sultan Murada qoşulmaq istəyindədirlər.

Sultan Murad asta-asta başını tərpətdi, dişlərini bir-birinə sıxıb heç nə demək istəməsə də «hmm» səsi dodaqlarının arasından çıxdı. Və bunu Lələ Qəmbər ağa da eşitdi, onun ətrafındakılar da.

Lələ Qəmbər ağa sözüne davam elədi.

- Belə olan təqdirdə daha Sultan Muradın sülh niyyətilə gəlmiş bir elçi dəstəsinə qərəzli yanaşacağını niyə düşünməliyəm.

- Demək, sən deyirsən ki, sülh niyyətilə gəlmisən...

- Bəli, Şah İsmayıl məni buraya babası Uzun Həsənin səltənətinin yarısına hakim olan Sultan Muradın yanına sülh niyyətli elçi kimi göndərib.

- Bəs onda nə üçün Şah İsmayıl qardaşım Əlvənd Mirzənin tifağını dağıtdı.

romandan səhifələr

- Bizim güvəncimiz haqq və ədalətdir. - Lələ Qəmbər hazırcavablıq göstərdi.

- Qəmbər ağa, sən Şah İsmayılın lələsisən. Yəqin ki, ona da belə hazırcavab olmağı öyrətmisən.

- Mən ona düz yolu göstərməyə çalışmışam. Qalanını Ulu Yaradan bəxş edib. Bir də ki, Şah İsmayılın bəsiyyət gözləri elə binadan açıqdır.

- Axı sən demədin, bəs bizim güvəncimiz haqda nə bilirən?

- Sizin güvənciniz yoxdur, hökmdar!

- Necə?.. - Hökmdar qəzəb və hiddətlə qışqırdı.

- Bəli, hökmdar, sizin güvənciniz zordur, insanlar üzərində qorxu gücünə hakimiyyətdir.

- Demək, belə, Qızılbaşlar düşünür ki, bizim güvəncimiz yoxdur, biz ancaq zora güvənirik?

- Bəli, hökmdar, əgər istəyirsən sözümin doğruluğunu biləsən, onda öz qoşununa azadlıq ver. Gör kim sənün qoşununda qalib xidmət etməyə razı olar?

- Bəlkə də, Lələ Qəmbər doğru deyir. - Sultan Murad ətrafındakıları bir-bir qəzəblə nəzərdən keçirib. Sizin çoxunuz mənəb almaq, var-dövlət qazanmaq xatirinə sarayda quyuq bulayırsınız, - düşünürdü. - Sultan Muradın adamları heç nə demədən təzim etdilər.

Lələ Qəmbər yaxşı görürdü ki, onların dizləri əsir. Əgər danışmaq istəsəydilər də danışa bilməzdilər. Dilləri topuq çalardı. Çünki qorxu onların içinin ən böyük hakimi idi. Onu da yaxşı bilirdilər ki, əgər dillənib bir söz desələr və bu söz də Sultan Muradın

kəndlərdə, özü də əl-ayaq dəyməyən dağ kəndlərində dolanısq axtarmaq adı ilə vaxt keçirir, yağı gözündən iraq olmağa çalışırdılar. O təhlükəli günlər çoxdan ötüb keçmişdi. Amma indi Qəmbər ağanın gözlərinin önündə idi. O vaxt Qəmbər ağa bu sözləri tez-tez deyirdi: «Onların gücü var, zoru var, Şeyx Heydərin övladlarının da Yaradanı var, bələlardan qoruyanı var». Elə bu sözləri indi təzədən Sultan Murada qaytarmağın yeri idi:

- İncimə, hökmdar, eləmədi yox, eləyə bilmədi, gücü çatmadı.

- Necə yəni, gücü çatmadı, on-on beş müridə, bir əlcən uşağa gücü çatmadı bir hökmdarın?

- Bəli, gücü çatmadı. Çünki o uşağı qoruyan Ulu Yaradının özü idi. - Lələ Qəmbər bu cavabı ilə sanki Sultan Muradın belini sındırdı.

Hökmdar həqiqətən əlini belinə atıb özünü dikəltmək istədi. Sanki gücü çatmadı dikəlməyə, elə yerində bağırırdı:

- Atın bunu meydanın ortasında at ayaqlarının altına.

Lələ Qəmbəri və onun ətrafında olanları elə sarayın qarşısındakı meydana dartıb apardılar. Onları meydanın ortasında qoyub kənara çəkildilər. Bir anda Sultan Muradın cəllad suvariləri atlarını onların üstünə qovdular. Demək olar ki, elçilərin üstündən bir qoşun keçib getdi.

Qəmbər ağanın adamlarından canlarını xilas edənlər də oldu.

(Davamı var)